

ZÁPAS O VLASTNÍ IDENTITU

Kázání ze soboty 23.5.2020 – br. Martin Pavlík

Lk 4, 1–13

Sestry a bratři v Kristu,

na velké závěry o tom, co nám poslední dny a týdny vzaly, a co všechno vlastně změnily, je možná ještě příliš brzy. Některých lidí se to dotklo více, jiných méně, ale určitě platí, že pro každého bylo období koronavirové krize dosud časem nějakého zastavení. Téměř všechno, co jsme znali a na co jsme byli zvyklí, se najednou buď zpomalilo, zbrzdilo anebo přímo zastavilo. A tak se stalo, že jsme si najednou začali opět všimnat věcí, které jsme běžně přehlíželi, najednou jsme měli čas na věci, které jsme předtím nestíhali, a kromě perfektně uklizených bytů, garáží a skříní, jsme si třeba našli čas i na revizi vlastních myšlenek – zastavit se, udělat si v sobě ticho, prostor k přemýšlení a být po delší době víc sami se sebou. A tohle zastavení, byť nechtěné, má většinou i jeden vedlejší účinek. Často je to totiž chvíle, kdy se před námi otevírají i otázky, na které v běžném životě obvykle nemáme čas. Jednou z těchto velkých otázek, která se v podobných situacích rozeznívá a rozezněla se na okamžik i u mě, je ta nejzákladnější: „kdo jsem“, „kým vlastně jsem“, nebo „kým bych mohl být“ anebo dokonce „kým bych být měl“. „Dotírají“ někdy podobné otázky i na vás? Otázka po vlastní identitě, jak tomu říkáme, ta je na první pohled příliš abstraktní, a přesto se nevyhýbá nikomu a v žádném věku...

Mojžíšovi bylo 80 let, kdy zazněla z jeho úst při jeho úplně prvním setkání s Hospodinem, a jeho odpověď určila příběh proměny celého židovského národa na jeho dlouhé cestě vsvědčující svobodě. Díky Mojžíšovi víme, že proměna identity jednoho člověka může změnit budoucnost celé komunity. Tuto otázku slyšel v životě mnohokrát i Jan Křtitel. Zdráhal se na ni odpovědět kladně, a tak raději tvrdil, kdo není. Díky Janovi víme, že k zápasu o vlastní identitu je důležité vědět i to, kdo nejsem. Ve výčtu různých SZ i NZ postav bychom mohli pokračovat, celá Bible je totiž o příbězích lidí, kteří našli odpověď na otázku, kdo jsou, a většinou o tuto odpověď s Bohem i sami se sebou zápasili. A dnes tuto věčnou otázku otevřeme ještě jednou a nahlédneme přímo do Ježíšova příběhu. Musel si jí přeci klást také, a právě jeho zápasem o vlastní identitu se chceme nechat inspirovat.

Určitě jste zaznamenali, že otázka identity je zvláště v posledních měsících (a možná i letech) ve společnosti velmi diskutovaným tématem. Už nějakou dobu se mluví o identitě Evropy, Západu, Východu, různých národů, menšin, ale i církví, mluví se o identitě křesťanské a v naší církvi i o identitě adventistické. Zrovna předevčírem naše církve oslavila 157 let od svého vzniku a vybavila se mi kniha profesora církevních dějin George Knighta s názvem „Hledání identity“, ve které ukazuje, jak jsou i celé dějiny adventistické teologie poznamenány právě tímto jediným – soustavným hledáním identity. Zdá se, že odpovědět na otázku po vlastní identitě dnes není nějak výrazně jednodušší než dřív, a to i přesto, že podle většiny údajů lidstvo bohatne, lidé žijí stále déle, jsou čím dál zdravější,

stále svobodnější, čím dál méně válčí a mohli bychom pokračovat. Pokud jde o Česko, země prý nikdy nebyla tak bohatá a životní úroveň jejích obyvatel tak vysoká, je demokratická, svobodná, v podstatě bez svazujících hranic a bezpečně uhnížděná v mocných mezinárodních společenstvích. Ale otázka po vlastní identitě nezní jen „kdo jsme“, ale také „kdo jsem“ – já sám. A řekněme si otevřeně, že čísla o všeobecné prosperitě v této souvislosti nikoho příliš nezajímají. Podle čeho tedy odpovídáme na otázku, kdo jsem? Podle čeho na ni máme odpovídat my křesťané? A jak na ni odpověděl sám Ježíš?

Mám za to, že nejsilnější zápas o Ježíšovu identitu, tedy kým vůbec je, kým bude a kým by měl být, se odehrál na poušti. Tam se vydal po svém křtu a podle Lukášova a Matoušova podání byl vystaven třem silným pokušením, která jsme dnes slyšeli v textu před kázáním. Dvě z nich měly za cíl úplně zkorumpovat jeho poslání, udělat z něj mesiáše veřejného úspěchu a laciných efektů; třetí pokušení ho chtělo pohltnout touhou po moci.

Poušť je v biblickém chápání místem prokletí, místem obývaným démony, obyvatelným jen pro divoká zvířata k lidem nepřátelská. Tady nalezneme odpověď, proč Jan Křtitel, Ježíš a později mniši odcházeli právě do pouště. Nebylo to proto, aby tam měli klid nebo utekli světu, ale aby mohli čelit zlu tam, kde je boj nejobtížnější. Na území zlých démonů. Poušť je místem ticha, mlčení a samoty, a také místem zkoušek a těžkých zápasů. A oněch 40 dnů – jde o symbolické číslo, v Bibli je to čas potřebný k obrácení, ke změně života, k pochopení toho, kam člověka chce Bůh vést (vzpomeňme na 40 dnů, kdy byl Mojžíš na hoře Sinaji, nebo na 40 dnů potopy, kdy se Noe plavil se svou archou, či na čtyřicetidenní půst v Ninive vyhlášen po příchodu proroka Jonáše...). V našem dnešním příběhu se 40 dnů postí Ježíš a je pokoušen.

Proč tomu od začátku říkám zápas o vlastní identitu? Protože v evangeliích textu o poušti předchází událost Ježíšova křtu, při kterém z nebes zaznělo, kým Ježíš je. V uších Ježíšovi ještě musela znít Otcova slova: „Toto je můj milovaný Syn“. A všimněte si, že ďábel opakovaně začíná všechna svá pokušení právě slovy, která to zpochybňují: „Jsi-li Syn Boží...“ – čímž chtěl naznačit, že jím není. Vypadá to jako záměrný pokus zasít do Ježíšovy mysli zrno pochybnosti. A ďábel na poušti nebojuje jen proti Ježíšově identitě, ale také proti jeho službě a poslání – proti tomu, kvůli čemu přišel na svět. Hlas z nebe totiž označil Ježíše i jako Božího služebníka, který bude trpět a zemře za hříchy lidí. A ďábel, ne poprvé v Bibli, nabízí jinou, jednodušší možnost. A tak Ježíš stojí před volbou – proč si nezískat svět tak, že jej nasytím a utiším jeho hlad, nebo působivými projevy moci, velkolepými zázraky, vybudováním mocné říše, nebo tak, že s ďáblem uzavře dohodu? Jak víme, Ježíš to všechno dokázal odmítnout – být kouzelníkem, supermanem, sluhou dvou pánů. Odmítl naslouchat satanovu hlasu, neměl potřebu s ním diskutovat ani vyjednávat. Od této chvíle ví, kdo je. V Ježíšově životě přicházely později další složitější situace a zkoušky, ve kterých vidíme, jak důležité bylo, že znal odpověď na otázku, kdo je. Uvažuji nad tím, jak důležité pro Ježíše muselo být, že od svého nebeského Otce slyšel, kdo pro něj je, a že se k němu jako k nemanželskému dítěti přiznal jako vlastní otec. Ale stejně významná pro něj musela být zkušenost pouště, která tomu následovala, která to celé zdánlivě zbožila, ale dala Ježíšovi příležitost rozhodnout se, co jeho synovství znamená. Od této chvíle ví, kdo je. Ví, že synovství není o zvláštní Boží protekci, ale souvisí s posláním.

Když přeskočíme hodně z Ježíšova života a půjdeme k jeho závěru, blízcímu se utrpení a ukřižování, pokaždé mě v poslední etapě Ježíšova pozemského života fascinuje ještě jedna chvíle, a možná klíčová pro celé naše dnešní přemýšlení. Jde o text, který se čte pravidelně při Večeři Páně (všichni ho známe z paměti, ale nevím, zda nám vždy dochází, co se zde ve skutečnosti píše):

„Když byli u večeře a ďábel již vložil do srdce Jidáše Iškariotského, syna Šimonova, aby ho zradil, Ježíš vstal od stolu a vědom si toho, že mu Otec dal všechno do rukou a že od Boha vyšel a k Bohu odchází, odložil svrchní šat, vzal lněné plátno a přepásal se; pak nalil vodu do umyvadla a začal učedníkům umývat nohy a utírat je plátnem, jímž byl přepásán.“ (Jan 13)

Ježíš ví, kdo je – ví, co všechno mu patří, odkud vyšel, kam odchází, ví, kým je, ale volí službu a ponížení. Během večeře Ježíš umyl svým učedníkům nohy a řekl jim, aby se řídili jeho příkladem. A my adventisté ho napodobujeme doslova, protože obřad umývání nohou je součástí každé VP. Ale uvědomujeme si, o jaký zápas jde v pozadí? V pozadí je opět zápas o vlastní identitu. Jako kdysi na poušti. Slyšíte to v tom? Ježíš ví, kdo je – ví, co všechno mu patří, Bůh mu dal všechno do rukou, ví, odkud vyšel, kam odchází – ví, kým je, ale opět odolává pokušení povýšit se. Možná právě proto je tento text součástí každého obřadu VP, protože ho v životě potřebujeme slyšet pravidelně. Ježíš volí službu, ke svým učedníkům si kleká a dává jim i nám příklad hluboké a pokorné služby. A my jako církve i jako jednotlivci vyznáváme, že v jeho stopách často neumíme jít a v rozhodných chvílích pokušení říct „odejdi, satane“.

Otázky, které jsme dnes otevřeli, nebyly jen řečnické a nevěřím, že je lze jednoduše zodpovědět jakoukoli poučkou. Minimálně proto, že ani v Ježíšově příběhu o tom takto jednoduše nikde nečteme. I Ježíš si svou identitu musel vybojovat, i on o ni zápasil. I na něj v životě nejednou silně doléhala otázka „kdo jsem“. V závažných chvílích se ale rozhodl podle toho, 1) kým je pro něj jeho nebeský Otec a 2) jakou roli zaujme vůči ostatním lidem. A pokaždé zvolil roli služebníka.

Sestry a bratři, jestli se ve vás někdy podobně jako ve mně rozezná otázka, kdo jste a kým byste měli být, neutíkejte před ní, neukvapte se v odpovědi a nebojte se této otázky předřadit 2 další – kým je pro mě Bůh a jestli ve vztahu k druhým lidem volím službu nebo tu jednodušší cestu. Může se zdát, že tyto dvě další otázky od té původní odvedou naši pozornost někam jinam. Ale kdyby Ježíš v otázce „kdo jsem“ skutečně řešil jen sebe, a kdys dávno upřednostnil sebe, dnes bychom o něm nejspíš nemluvili a možná ani nevěděli. Spolehněme se na Boha, že nás i naše děti v hledání a zápase o vlastní identitu povede stejně jako kdysi Ježíše.

Amen